

Světlu něco dlužím

TOM SCHRECKER, MECENÁŠ ČESKÉ FILHARMONIE

Byl jedním z 669 dětí, které ve svých vlcích zachránil na začátku druhé světové války sir Nicholas Winton. Tehdy sedmiletý TOM SCHRECKER (84) odjel do Anglie a začal nový život. Vystudoval historii na Oxfordu, procestoval celý svět, podnikal v Hongkongu, stal se bohatým obchodníkem v Austrálii, ale také pomáhal zakládat lyžování z helikoptéry v Kanadě a přežil čtyři laviny. Ve zralém věku se zase začal učit česky, aby se natrvalo vrátil do Prahy. A vedle opery v Sydney se stal mecenášem České filharmonie.

■ Kde se vlastně cítíte doma?

Celý život říkám, že doma jsem tam, kde zrovna trávím noc. Tak to opravdu vždycky bylo. Teď jsem se ale vrátil do Česka, protože jsem měl zdravotní problémy – absolvoval jsem operaci zad a dávali mi umělé rameno – a nemohu už tolik cestovat. Pořád si však držím byt v Sydney a nechávám si tak možnost se tam vrátit. Jednak nechci spálit všechny mosty, a pak moc nevěřím Putinovi. Doma se ale teď cítím tady víc než kdekoli jinde.

■ Myslíte, že je to tím, že jste se tu narodil a máte tu kořeny?

Něco tady musí být, jinak bych tu nebyl. Je to ale částečně způsobeno i tím, že nemám rodinu a kořeny někde jinde. Takže když se někde cítím relativně dobře, tak to musí stačit.

■ Když nyní jdete Pařížskou ulicí v Praze, vzpomenete si na místa, kde jste bydleli a kde měl váš otec Robert textilní velkoobchod?

My jsme bydleli tam, kde je nyní v Pařížské ulici hotel Intercontinental. Otec měl velkoobchod s látkami na Staroměstském náměstí, na rohu Železné ulice. Tam začínal a potom, když potřeboval větší prostory, tak se přestěhoval do Pařížské 5. Prodával látky tak, že vzorky nabízeli obchodníci, ale vše pak šlo přes poštu a lidé si nechali dělat obleky u krejčího. A zajímavé je, že můj celý podnikatelský život, ať už v nakladatelství Reader's Digest nebo potom v dalším vlastním byznysu, byl spojený s posíláním zásiłek přes poštu.

■ Pamatujete si ještě na okamžiky, kdy vám bylo sedm let a nastupoval jste do vlaku směr Anglie?

V sedmi letech už vnímáte hodně věcí, takže si to vybavuji. Tenkrát jsem to bral jako výlet do Anglie na prázdniny. Pro jiné děti to musel být velký šok, ale já neměl blízkou rodinu, takže to bylo jednodušší. Moje rodiče se rozvedli, když mi byly tři. Maminka bydlela v Miláně, kde žila s nějakým dirigentem, a já tam navštěvoval lyžařskou školu. V šesti letech jsem se vrátil do Prahy, abych tu nastoupil do školy, ale otce jsem moc neviděl. Vychovávala mne vlastně kuchařka. Takže když jsem odjížděl, tak jsem nemohl říci, že by se mi po někom stýskalo.

■ Jak se stalo, že jste byl jako židovské dítě vybrán do vlaku do Anglie?

Táta se obrátil na svého bratra Františka, což byla taková černá ovce naší rodiny.

Tom Schrecker se svým tatínkem v roce 1943. Zatímco on se do Anglie dostal díky siru Wintonovi, Robert Schrecker putoval až přes Čínu.

Měl rád karty a ženy a hned po mnichovské dohodě utekl do Anglie, kde byl pak mimochodem velmi úspěšným galeristou. Odtud pramení moje záliba ve sbírání obrazů. Jako školák jsem totiž v Anglii chodil s Františkem na obědy s šéfem aukční síně Sotheby's Peterem Wilsonem. Tenkrát ale byla jiná doba, obraz se dal koupit za pět tisíc liber a dneska byste za něj dostal milion...

„Že jsem přežil holocaust, byla šťastná náhoda.“

■ Takže vás do vlaku do Anglie dostal strýc František?

František zkoušel pro mne vybojovat místo ve středisku pro uprchlíky v Londýně. Stál tam několik dnů, ale byla tam tak obrovská fronta, že to bylo bez šance. Tak si koupil aktovku a šel do toho úřadu, aby vypadal jako zaměstnanec. A hledal nějaké dveře s cizím jménem, protože neuměl anglicky. A pak jedny takové našel, vešel tam a ně-

mecky začal vysvětlovat svůj problém. V tu chvíli tam byly dvě ženy – úřednice, která mu rozuměla, ale řekla, že předběhl frontu, takže pro něj nemůže nic udělat, a pak tam byla i sympatická dáma, která byla hlavní šéfová celého centra. A ta mu řekla, že má přítelkyni Jean Barbourovou, potomkyni skotského královského rodu Stuartovců, která už k sobě vzala tři děti a byla ochotná přibrat ještě další. Přitom v té kanceláři byla jen na návštěvě, pouhých pět minut. To byla velmi šťastná náhoda. O několik měsíců později vypukla druhá světová válka a už bych se z Československa nedostal. Takto jsem odjel v červenci 1939 pátým vlakem. A pak už byly vypraveny jen tři vlaky (poslední Wintonův vlak odjel 2. srpna 1939, úplně poslední vlak s 250 dětmi byl vypraven 1. září 1939, ale neodjel, protože ve stejný den vypukla 2. světová válka. Z tohoto vlaku nepřežil holocaust skoro nikdo, pozn. red.). František tím, že mi našel paní, která mě pak vychovala, tak mi zachránil život.

■ Válka už vás tedy vůbec nezastihla?

Já už byl v Anglii ve škole. Celkem jsem prošel dvanácti školami, což je kapitola sama o sobě. Byl jsem expert na školy...

■ Jaká byla ta československá ve Walesu?

Před koncem druhé světové války si můj otec myslel, že se ještě vrátíme do Československa. Už jsem nemluvil česky, takže mne začali posílat do školy ve Walesu, která byla určena hlavně pro děti československých letců, ale bylo tam i několik Wintonových dětí.

■ Tatínek byl v té době už s vámi. Jak vás našel?

On v roce 1940 odjel do Číny, což bylo skoro jediné místo, kam se mohl dostat z Československa bez víza. Měl veliké štěstí v tom, že ho nějaký zaměstnanec v roce 1939 udal, že špatně mluvil o Hitlerovi. Což byla blbost – on nebyl tak hloupý, aby to dělal veřejně. Dali ho na pár měsíců na Pan-krác, ale jedna jeho statečná sekretářka, která nebyla Židovka, šla za nacisty s tím, že to obvinění není pravdivé. S tím ho dostala ven a on okamžitě odjel z republiky do Itálie na loď do Číny. Kdyby ho neudali, tak by tu zůstal a možná by v roce 1942 zahynul v Osvětimi jako maminka, která se vrátila do Československa, babička a všichni příbuzní. Táta se pak dostal přes Šanghaj do Anglie a našel mě přes ministerstvo vzdělávání. Mimochodem už dvacet pět let beru vnuka od sestry té báječné ženy, která tátu dostala z vězení, v Praze na koncerty.

■ Proč jste se nakonec nevrátili do Československa?

To mělo celkem čtyři důvody. Jednak táta začínal mít v Anglii jako obchodník velký úspěch. Zadruhé se bál, že bych onemocněl, protože v Evropě byla v té době velká vlna dětské obrny. Zatřetí – v Praze mu všechno ukradli Němci a nebyl důvod se sem vracet. A začtvrté si táta nebyl jistý, jak to tady dopadne politicky. I když se advokáti dlouho snažili, aby dostal něco zpátky, tak to nakonec komunistickým znárodněním všechno skončilo.

■ Takže jste raději zamířil na univerzitu v Oxfordu?

Po škole jsem šel na dva roky do britské armády, a protože jsem uměl jazyk, tak mě poslali do Německa. To už jsem ale věděl, že jsem dostal stipendium na Oxford, kde jsem pak tři roky studoval moderní historii.

■ Chtěl jste být historik?

Ne, kdepak. O tom, že bych se stal profesorem historie, jsem nikdy neuvažoval, mě vždy přitahovaly spíše obchodní věci. Chtěl jsem pracovat na sebe, ale neměl jsem dost zkušeností, takže jsem nastoupil jako ob-

chodní zástupce časopisu Reader's Digest. Táta byl sice velmi úspěšný podnikatel, ale u něj jsem dělat nemohl. Stále se na mne díval jako na dítě. Když hovoříme o vztahu mezi otcem a synem, tak to bylo něco jako Kafkův *Dopis otci*, který nikdy neposlal. A upřímně – nechtěl jsem vzít od něho nějakou podporu, vše jsem si chtěl zasloužit sám.

■ Co v té době táta dělal?

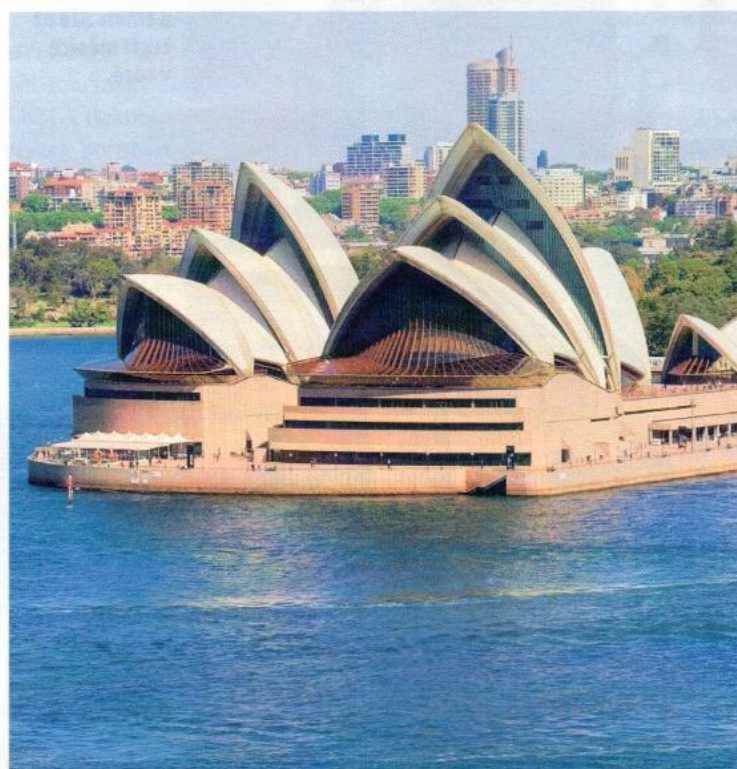
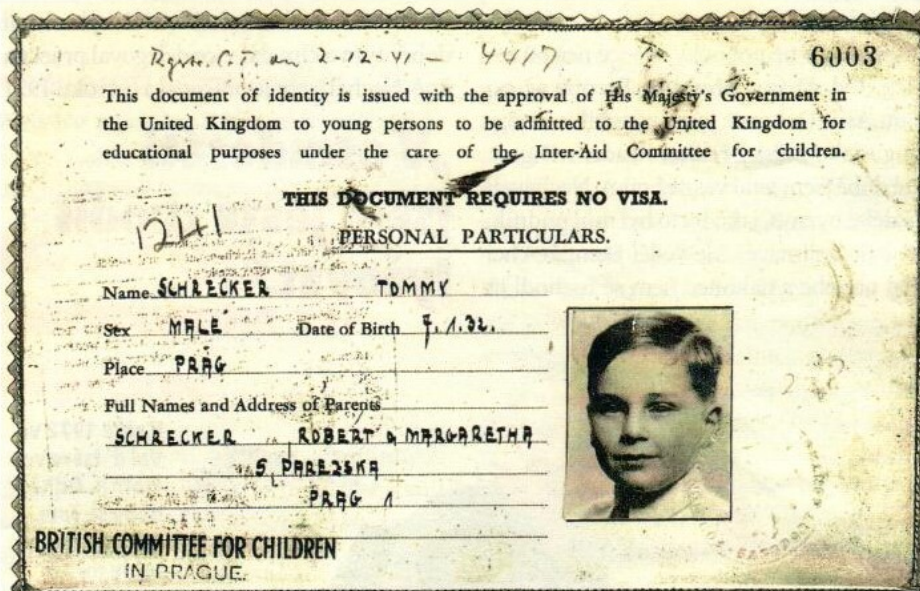
Přišel s něčím, co bylo úplně nové – umělé látky, ze kterých se dělaly kabáty proti deš-

„Němci nám vše ukradli, nebyl důvod se vracet.“

ti a kabelky. Byl matematický génius, který uměl z paměti násobit vysoká čísla. Už v Šanghaji, kde začal podnikat s umělými květinami, zbohatl na tom, že vymyslel systém pravděpodobností na sázení peloty. Číňané patří mezi největší sázkařské národy světa.

■ V knize bývalého anglického reprezentanta Kevina Keegena *Against the World* jsou o vašem otci Robertu Schreckerovi rovnou dvě stránky. To byl tak známý ve světě fotbalu?

On v Československu hrál fotbal za národní tým do 21 let a pak byl šéfem klubu DFC, se kterým skončili v roce 1925 na čtvrtém místě ligy za Slavii, Spartou a Viktorou Žižkov (DFC Prag byla zkratka pro *Deutscher Fussball Club*.

▲ Jako sedmiletý se Tom Schrecker mohl vydat do Anglie díky tomuto průkazu.

◀ V Sydney má Tom Schrecker svůj druhý domov. Je třetím nejstarším donátorem slavné opery.

V klubu byli převážně členové německy mluvící pražské židovské obce, takže byl klub na jaře 1939 úředně rozpuštěn, pozn. red.). Fotbal ho o vždycky zajímal a v Anglii i finančně pomáhal našim týmům, když tam byly na zájezdě. Postupně ale začal fandit anglické reprezentaci a cestovat s ní po celém světě. Tak trochu ho adoptovali – a nebyl to špatný tým, v roce 1966 vyhrál i mistrovství světa – a mohl dokonce sedět na střídačce. Jednou se ho jeden novinář ptal, jak si vybudoval takovou pozici. A on řekl, že hlavním důvodem je to, že nikdy neradil, jen fandil a mlčel. A byl by hodně smutný, kdyby se dožil toho, že Anglii na mistrovství Evropy vyřadí Island...

■ V Reader's Digest jste byl velmi úspěšný, proč jste nakonec odešel do Austrálie?

V Reader's Digest jsem byl dvanáct let a otevřel pro ně pobočky ve více než 60 zemích. Od Afriky, přes část Evropy až po celou Asii. Dokonce jsem působil v Hongkongu jako asijský ředitel Reader's Digest. V té době jsem létal víc než pilot. Nechávali mě dělat byznys, jako by to byl můj podnik, což bylo zajímavé. Ale věděl jsem, že chci dělat na sebe a nakonec jsem se rozhodl jít

do Austrálie, kde jsem v roce 1967 založil s partnery vydavatelství.

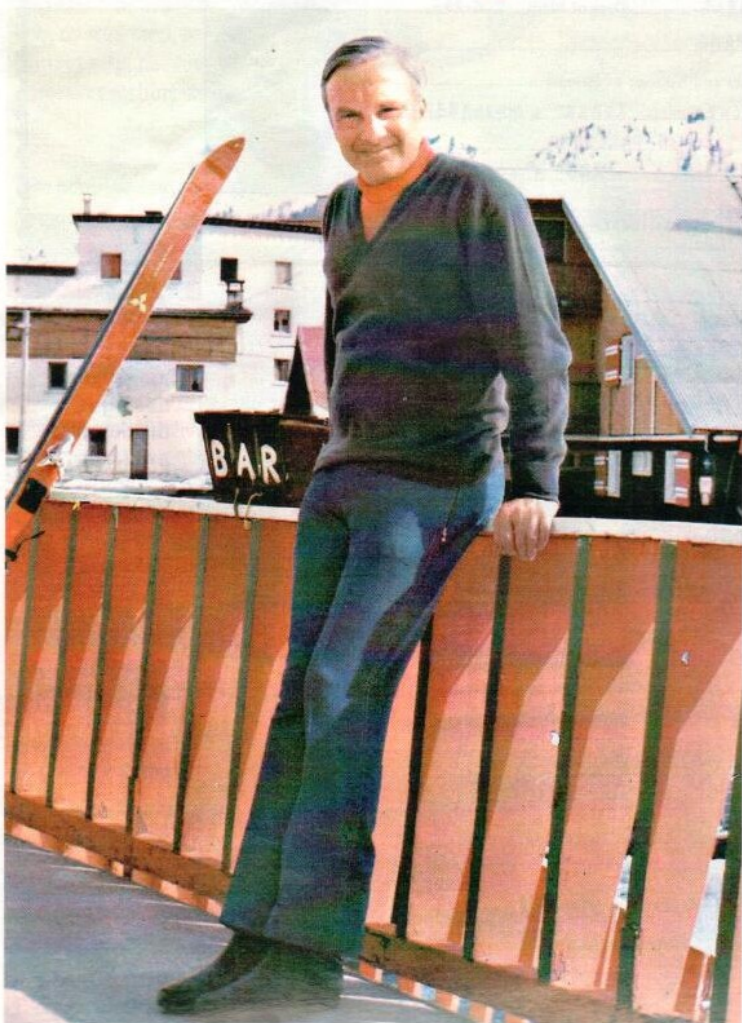
■ Pak jste vše prodal?

Já chtěl být v důchodu už ve dvaceti letech, ale neměl jsem na to peníze. Vydavatelství jsem prodal v roce 1971. Bylo mi 39 a stále jsem neměl dost peněz na to, abych už celý život nemusel nic dělat. Tak jsem založil zásilkovou firmu prodávající kosmetické potřeby, což v Austrálii ještě nebylo. Začít podnikat v Evropě bylo daleko těžší. Australané jsou milí lidé, kteří když vidí, že jste tak blbý, že chcete pracovat, tak vám to umožní. Po patnácti letech jsem v roce 1990 kosmetickou firmu prodal a měl už dost peněz, abych si konečně začal užívat.

■ Vrhli jste se na lyžování?

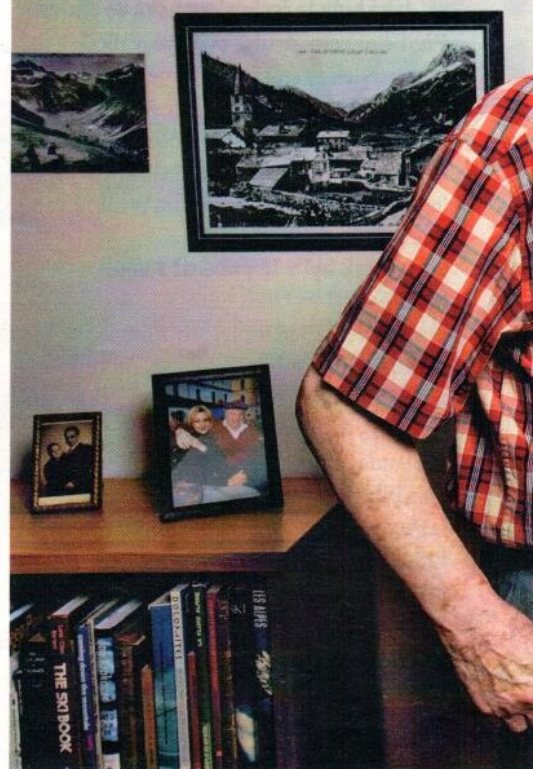
Když jsem byl v Reader's Digest, tak jsem neměl čas na sport vůbec. Jak jsem začal pracovat na sebe, tak jsem si vybudoval dobrý tým a čím dál více delegoval práci na jiné. Nechal jsem je pracovat a od roku 1971

„V osmdesáti jsem ještě chodil lyžovat.“

V roce 1972 ve Val d'Isère ve Francii. Od té doby si Tom Schrecker tohle místo zamiloval a trávil zde až čtyři měsíce v roce.

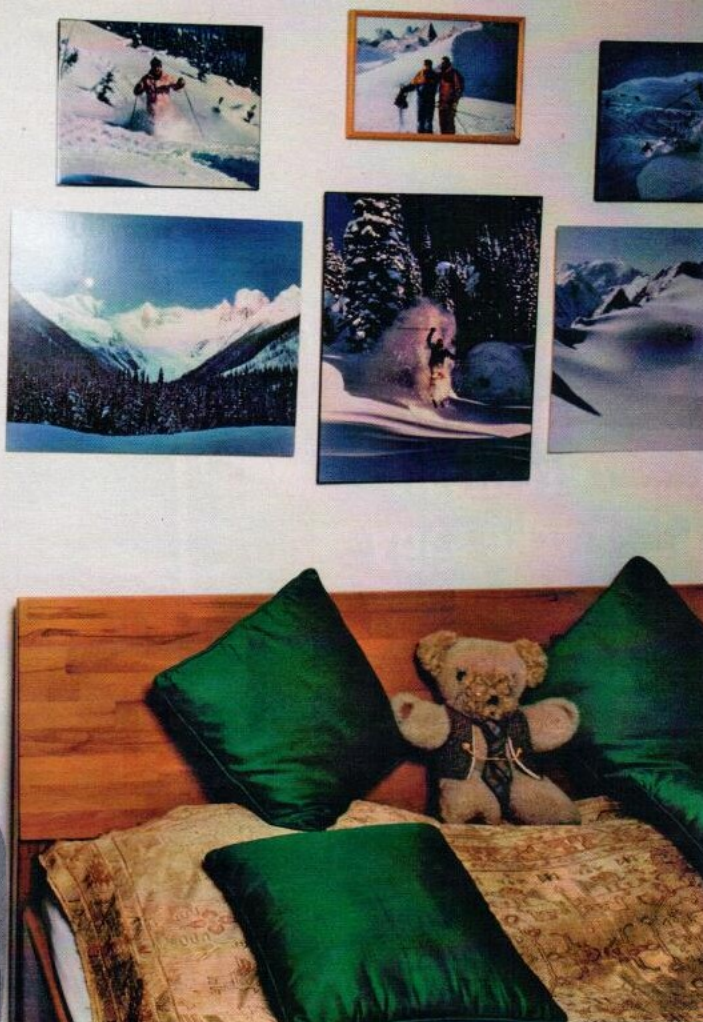
Tom Schrecker má ve svém pražském bytě spoustu fotografií, které připomínají hlavně jeho lyžařské úspěchy.

jsem začal více lyžovat, hlavně ve Francii ve Val d'Isère, kde jsem byl až čtyři měsíce v roce. Vylezl jsem tam snad na každou horu. A také jsem hrál tenis, ve kterém jsem postupně začínal mít úspěchy na Veteran tour. Pak mě však zradilo rameno a s tenisem byl konec. Ale v osmdesáti letech jsem ještě chodil lyžovat.

■ Jak jste přišel na heliskiing, lyžování z helikoptéry?

V lyžování jsem nemohl být úspěšný jako závodník, protože jsem ztratil hlavní léta – mezi sedmým a osmáctým rokem, kdy jsem nestál na lyžích vůbec. Tak jsem hledal jiné cesty. Během studií na Oxfordu jsem se v roce 1952 dostal do lyžařského týmu a na jednom z prvních výjezdů v Zürsam Arlberg jsme s průvodcem poprvé vyjeli mimo sjezdovky. To bylo přesně to, co jsem hledal. Postupně jsem si oblíbil lyžování hlavně v lese. A když jsem v roce 1970 poprvé slyšel o lyžování z helikoptéry, tak jsem se hned vydal do Kanady, protože tam jsou lesy o tisíc metrů níže než jinde, a tak je větší možnost jezdit mezi stromy. Rakouský instruktor a průvodce Hans Gmoser, který v Kanadě rozjížděl heliskiing a založil firmu Canadian Mountain Holidays, se stal mým dobrým přítelem. V té době to bylo hodně dobrodružné, protože ještě nebyly tak široké lyže. Dnes už to není takové,

vše je až moc regulované. Naštěstí jsou lidé líní, tak zůstal aspoň skialpinismus. Představte si, že my tenkrát používali skutečně originální tulení kůže.

■ Zaskočila vás někdy při lyžování mimo sjezdovky lavina?

Když člověk aktivně jezdí 60 let mimo sjezdovky, tak se lavinám nevyhne. Já osobně jsem byl ve čtyřech. Dvěma jsem ujel, jedna mě zasykala po ramena a jedna úplně. K tomu, abych pod ní zůstal definitivně, chybělo asi pět minut... I když umřít pod sněhem by nebyla až tak špatná smrt, lepší než umřít na nemocničním lůžku jako stařec.

■ Je pravda, že jste se v 50 letech začal učit na klavír?

Moje maminka hrála na klavír a já vždy miloval hudbu. Možná kdybych vyrůstal s ní, tak je ze mne klavírista. A tak jsem si v Sydney, kde jsem řídil kosmetickou firmu a už tolik necestoval, řekl, že je správný okamžik na to začít hrát na klavír. Přátelé mi doporučili maďarskou emigrantku Elizabeth Kozmeovou, která ovšem učila jen profesionály. Normálně začátečnický nebrala, ale protože jsme se sprátelili, tak mě deset let učila. Nejdůležitější ale bylo, že jsem se přes Elizabeth seznámil s Bělohlávkovými. Elizabeth totiž byla sestřenicí Anny Bělohlávkové, manželky dirigenta Jiřího

Bělohlávka. A s Jiřím jsme se stali dlouholetými přáteli.

■ To je i důvod, proč se finančně podílíte na chodu České filharmonie a jste mecenášem koncertního mistra violoncell?

V Anglii je mezi orchestry velká konkurence a peníze od státu dostávají částečně podle úspěchů. To tady nebylo. Česká filharmonie byla ve speciální situaci, kdy si mysleli, že si podporu zaslouží jen kvůli tomu, že jsou Česká filharmonie. To byla chyba a já jsem z té situace nebyl nadšený. Až David Mareček a Jiří Bělohlávek svým

„S češtinou jsem musel začínat úplně od nuly.“

návratem tohle těleso zachránili. Orchester konečně viděl, že je v jeho zájmu mít dobrého dirigenta. Když jsem poznal, že je to na dobré cestě, tak jsem se zavázal tři roky podporovat mistra violoncella. Tak je to běžné i ve světě a doufám, že se tady někdo ke mně přidá... Ale dávám peníze i do jiných hudebních projektů – podporuji Třeboňská nocturna a už 25 let i Třeboňský lázeňský orchestr. Nejsem sice bohatý jako Bill Gates, ale mám nějaké

peníze a zkouším s nimi něco dělat. Když nemáte děti, tak je to jednodušší...

■ Navazujete na to, že jste jedním z nejstarších donátorů opery v Sydney?

Jsem třetím nejstarším donátorem. Od doby, kdy jsem měl nějaké peníze, jsem vždycky podporoval charitu. Vždy jsem ale musel vědět, kam ty peníze jdou. Chci vidět výsledky.

■ Je důvodem vaší charity vděčnost za to, že jste dostal příležitost přežít holocaust? Že vás Sir Nicholas Winton zachránil?

Přesně tak. Myslím, že ti, co se zachránili, by měli cítit, že světu něco dluží. Nejvíce svým rodinám. Já ji nemám, tak vymyslím něco jiného.

■ Setkávali jste se v Anglii s Nicholasem Wintonem?

Nikdo o něm dlouho nevěděl, a tak jsme se bohužel všichni potkali velmi pozdě, někdy v roce 1989. Ačkoliv byl mezi námi velký věkový rozdíl – 23 let, měli jsme hodně podobné názory na spoustu věcí. Hlavně v otázkách náboženství. On byl židovského původu, byl ale vychován jako křesťan. Nicholas byl báječný člověk se suchým britským humorem. Měli jsme velmi dobrý vztah, byl to pro mě někdo jako starší bratr a někdy jsme spolu hráli bridž. I když, on nehrál moc dobře...

■ Jak často jste ho navštěvoval?

Bydlel v Maidenheadu nedaleko Londýna, a tak když jsem letěl tak dvakrát ročně do Anglie, zastavoval jsem se u něj na oběd. Jako pilot miloval létání a rychlost. Dokonce jsem s ním, když mu bylo 100 let, jel jako spolujezdec autem. A řídil na můj vkus trochu rychle... Několik měsíců poté ho jeho rodina přesvědčila, aby s řízením skončil.

■ Proč jste se po roce 1989, kdy vám už táhlo na šedesát, začal učit česky?

Musel jsem začínat úplně od nuly. Nechápu lidi, kteří tady bydlí deset let a neumí vůbec nic. Samozřejmě i já byl šéfem pobočky v Hongkongu, kde jsem měl několik stovek zaměstnanců, a nenaučil se místní jazyk. Ale to bylo způsobeno tím, že jsem neustále cestoval a neměl na výuku jazyku čas. Tak jsem patnáct let pracoval s fantastickou učitelkou a češtinu se naučil. Bohužel jsem tu byl jen tak dva měsíce v roce, jinak bych ji uměl lépe.

Lubor Černošák

